

GAZİANTEP UNIVERSITY JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES

Journal homepage: <http://dergipark.org.tr/tr/pub/jss>

Araştırma Makalesi • Research Article

Bir İnsani Güvenlik Ögesi Olarak Ekonomik Güvenliğin Temel Gelir Perspektifinde İncelenmesi

Examining Economic Security as a Human Security Element Within the Perspective of Basic Income

Gökhan DUMAN^{a*} Serhat YILMAZ^b

^a Doç. Dr., İzmir Demokrasi Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, İzmir/TÜRKİYE

ORCID: 0000-0002-7007-3542

^b Yüksek Lisans Öğrencisi, İzmir Demokrasi Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, İzmir/TÜRKİYE

ORCID: 0000-0001-8182-667X

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geçmişi:

Başvuru tarihi: 14 Mart 2022

Kabul tarihi: 14 Eylül 2022

Anahtar Kelimeler:

İnsani güvenlik,
Ekonomik güvenlik,
Temel gelir

ÖZ

Dönüşen güvenlik kavramı sonrası bugün tartışılan insani güvenlik ve onun yedi unsurundan biri olan ekonomik güvenlik kavramı yeni güvenlik yaklaşımının temelini oluşturmaktadır. İnsani ve ekonomik güvenlik görece çok yeni tartışılıyor olsa bile aslında ekonomik güvenliğe ilişkin temel gelir düşüncesi on üçüncü yüzyıla kadar uzanır. Vatandaşlık maaşı, devlet bonusu, bölgesel temettü gibi farklı adlandırmalara da sahip olan temel gelire dönük birçok teorik tartışma ile, bu teorilerin deneyimlenmesine dönük birçok uygulama mevcuttur. Mevcut kapitalist sistemde temel gelirin alternatif bir sosyal politika aracı olup olamayacağı yoğun tartışılmakla birlikte Covid-19 pandemisi ile de bu tartışmalar doruğa ulaşmıştır. Buradan hareketle bir araştırma çalışması niteliği taşıyan makalede, insani güvenlik yaklaşımı ve onun altında ekonomik güvenlik kavramı temel gelir perspektifinde incelenecek olup, temel gelire ilişkin temel tartışmalar ve uygulamalar üzerinde durulacaktır.

ARTICLE INFO

Article History:

Received: March 14, 2022

Accepted: September 14, 2022

Keywords:

Human security,
Economic security,
Basic income

ABSTRACT

After the transformation of the concept of security, the concepts such as human security and economic security, form the basis of the new security approach. Although human security and economic security has been discussed relatively recently, the idea of basic income to achieve economic security goes back to the thirteenth century. There are many theoretical discussions on basic income, which has different denominations such as citizenship salary, state bonus, regional dividend, and many other practices for experimenting these theories. In capitalist system, there is intense debate whether basic income can be an alternative social policy tool, but these debates have reached their climax with the Covid-19 pandemic. From this point of view, in this study, the new security approach with human security and economic security will be examined within the perspective of basic income, and related discussions and practices will be emphasized.

* Sorumlu yazar/Corresponding author.

e-posta: g.duman@gmail.com

EXTENDED ABSTRACT

The concept of security, which has recently been discussed and given new meanings, used in this article with its human-centered approach. With this new conceptualization, which is defined as human security, the subject of security is the provision of the conditions of a humane life for people rather than the security of states, state systems, buildings or goods with commodity value. At this point, the concept of economic security, which is a sub-element of human security, means that people should have a guaranteed income at a sustainable level. The sustainable level expressed here refers to a level where people can participate in society and meet their socialization needs, which requires more than the sufficient income for physical survival. When we consider economic security in this sense, we encounter the basic income application as a tool that will contribute to the economic security of the individual. In this sense, basic income lines with the definition of economic security, which is at the center of this article, in the sense that individuals are paid a fixed income just because they are citizens. The basic income can be used in parallel with the existing social security systems, especially after Covid-19 pandemic, due to criticisms of the existing social security systems and welfare state models, the increasing depopulation of production styles in the world and the concern that this situation will cause structural unemployment. Hence, the concept of basic income has seriously been discussed as a social policy tool. From this point of view, different discussions on basic income have been examined along with basic income practices.

The study is based on discussions of basic income approaches, along with basic income practices in Alaska, Iran, Canada, and Finland. After the definitions of basic income have been explained, the debates on basic income are being examined in two groups as liberal and socialist approaches. It has been tried to reach the background of the basic income arguments in the liberal thought and in the socialist and more left lining thoughts. In their own different approaches, it has been analyzed whether they see basic income as a tool to reach the ideal type of economic and social structure that they imagine. Additionally, the contribution of basic income to gender equality and criticisms of basic income have also been discussed in the article.

The basic income debate has gained popularity in four different time periods. However, the discussions have turned into a more systematic structure, especially with the establishment of the World Basic Income Network in 1986. According to the most common definition accepted amongst the discussions, basic income refers to the right of a citizen to have an income to meet human and social needs. The principles of universality, immutability, unconditionality, uniformity, adequacy and individuality are the agreed upon principles of basic income. An improvement in daily life conditions has been observed in countries that have experienced basic income. It is a different debate that basic income might be a good alternative that can be used to overcome poverty. However, the different application methods of basic income also revealed the views that argue that the results are inconsistent or unsuccessful. While liberals approach basic income in the context of individual freedom, socialists approach it in terms of fair income distribution and a stronger position of workers against employers. According to socialists basic income has the potential to be an important tool in transforming the capitalist system. The fact that Parijs, who is in the liberal side, defines the basic income as "true freedom", and Wright, who is in socialist side, defines the basic income as "magic politics" proves the aforementioned argument. It is one of the leading criticisms of basic income that it might cause waste of public resources, have an inflationary effect, and create laziness in people.

This article shows that because of the pandemic and the economic realities in societies, basic income should be considered seriously as an alternative social security tool. However, the practices examined in this article do not yield definite results that will cause a radical rejection of basic income or require its implementation. It is also true that wrongly implemented basic income system might deepen the existing social economic problems rather solving them. For post-Marxists, basic income can be one of the most effective ways to transform the capitalist system. Basic income can also be a differentiating factor in the organization and growth of social movements. A permanent solution to poverty can be achieved if employment policies and other social policy instruments reimplemented accordingly alongside with basic income. Basic income can also lead to a strong bond between citizens and the state. From the situation where the existing social policy tools are reduced to the institution of "philanthropy", a transition to a rights-based social policy can be achieved without having to expose the poverty of anyone. As a result of the study, it was concluded that basic income can serve gender equality and indirectly political culture and democracy. Finally, basic income might be used to fill up idle low-income jobs that normally individuals are not eager to get employed. Hence, in this way, development of human capital in the society can be achieved. People may not have to work in jobs where they are alienated and can no longer produce effectively. Basic income can recreate an active civil society as well as a more productive society.

Giriş

Soğuk Savaş'ın bitişi ile birlikte ortaya çıkan yeni dünya düzeni tartışmaları beraberinde kavramların yeniden tanımlanma ihtiyacını da getirmiştir. Bu tartışmalara konu olan kavramlardan birisi de güvenlik kavramıdır. Kavrama yönelik tartışma, Soğuk Savaş sonrası değişen tehdit algısına bağlı olarak devlet merkezli geleneksel güvenlik anlayışından uzaklaşılmasını gerektirmiş, yeni tehdit tiplerinin kabul görmesi sonucunda daha önce kavramsallaştırılmadığı bir anlam ile bireyin güvenliğini de ele alan bir dönüşüm sürecine evrilmiştir. Söz konusu bu dönüşüm ile devletler birbirlerine karşı taşıdıkları güvenlik kaygısından vazgeçip vatandaşlarının güvenliklerine yoğunlaşarak bireyi hedef alan yeni tehdit tipleri ile mücadele edebileceklerdir. İnsani güvenlik yaklaşımı olarak tanımlanan bu yeni güvenlik algısı sonucunda güvenlik kavramının anlamında derinleşme meydana gelmiş ve kavramın karşıladığı anlam genişlemeye başlamıştır.

Bu makale, Soğuk Savaş'ın sona ermesi ile birlikte yaşanan dönüşüm sonucunda ortaya çıkan insani güvenlik kavramının bir alt başlığı olan ekonomik güvenlik kavramını; temel gelir kapsamında ortaya çıkan uygulamalar, avantajlar ve dezavantajlarla birlikte tartışacaktır. Bu kapsamda öncelikle insani güvenlik kavramının tanımına yer verilecek, sonra temel gelir kavramının kapsamı açıklanacak ve son olarak ekonomik güvenliğin sağlanabilmesi için temel gelir yaklaşımının yeterli olup olmadığı sorunsalı üzerinde durulacaktır.

İnsani Güvenliğe Duyulan Gereksinim

Güvenlik olgusunun kavramsallaştırılmasında Soğuk Savaş'ın bir kırılma noktası olduğunu iddia etmek yanlış olmayacaktır. Güvenlik kavramının tanımlanmasına yönelik ihtiyaçlar 1950'li yıllarda ortaya çıkmış olmasına rağmen kavramın zaman içerisinde çağın gereksinimlerine göre yeniden ele alınma durumu gerçekleşmiştir. Arnold Wolfers (1952) tarafından ilk olarak 1952 yılında var olan değerlere tehditlerin olmaması ya da tehditlerin var olma ihtimaline dair bir korkunun bulunmaması şeklinde tanımlanan güvenlik kavramı takip eden yıllarda üzerinde çalışmalar yürütülen bir alan haline gelmiştir. Wolfers'ın tanımına Buzan'ın (1983) yorumu, güvenliğin bilinen ve olası tehditlere karşı ulusal değerlerin korunması amacıyla ortaya konan politikalar şeklinde algılanması yönünde olmuştur. Belli bir çerçeve içerisinde yorumlanmaya açık olan güvenlik olgusu nihayetinde doğrudan açıklanması zor, sabit bir tanımlı olmayan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. McSweeney (1999, s. 13) bu anlamda güvenliği barış, adalet gibi kavramlara benzetmiştir. Ancak yine de genel bir güvenlik kavramı tanımlı kabul edilecekse, bu tanımın temel değerlere yönelik tehditlerin olmaması şeklinde yapıldığı göze çarpmaktadır (Baylis, Smith ve Owens, 2008, s. 229).

Yukarıda özetle bahsedilen güvenliğe yönelik tanımların tamamında değer ve tehdit kavramlarına ilişkilendirilme durumu olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bu durumda, tehdidin tanımlanması ihtiyacı güvenlik kavramının anlamlandırılmasında ortaya çıkmaktadır. Alanyazında güvenlik kavramının dar bir kalıbın dışında anlaşılması gerektiğine yönelik ilk önermeyi yapan Ullman (1983, s. 133), tehdit olgusunu yaşam kalitesini etkileyen, bireylerin ve grupların olduğu kadar hükümetlerin de politika tercihlerini belirleyen olaylar olarak tanımlamıştır. Tehditlerin neler olabileceğine yönelik tartışmalar ister istemez bu tehditlerle mücadele yönteminin ne olması gerektiğine yönelik tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Bu noktada Walt (1991, s. 212-213) tehdit ile mücadelenin nasıl olması gerektiğini merkeze koyarak herhangi bir olayın güvenliğe tehdit olarak kabul edilebilmesi için mücadele yönteminin askeri güç gerektirip gerektirmediğine bakılması gerekliliğine vurgu yapmıştır. Güvenlik kavramının anlaşılmasında ve tehditlerle mücadelede askeri gücün kullanımına yönelik önerme, özellikle Soğuk Savaş döneminde etkisini sürdüren realist akıma aittir. Ancak bu durum Soğuk Savaş'ın son yıllarında başlayan tartışmalar çerçevesinde savaş sonrası

dönemde değişmeye başlamıştır. Bir anlamda askeri-siyasi güvenlik anlayışı önemini kaybetmeye başlamıştır (Buzan, 1997, s. 8).

Neorealizme göre görece dengeli olan iki kutuplu dünya düzeninin Soğuk Savaş'ın bitişi ile birlikte sona ermesi aktörlerin tehdit unsuruna yönelik algılarının değişmesi gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Devletlerin ideolojik farklılıklardan kaynaklı savaşlar içine girme ihtimali azaldıkça güvenlik tehdidinin ancak bir başka devletten askeri kapasitenin kullanılması ile ortaya çıkacağı önermesi sorgulanmaya başlanmıştır (Buzan, 1997, s. 6-7). Soğuk Savaş'ın bitişiyle birlikte bir anda devletlerin birbirleri için bir tehdit olma durumunun ortadan kalktığını iddia etmek mümkün değildir ancak, güvenlik tehditlerinin devletler dışında da ortaya çıkabileceği tartışmaları alanyazında kendisine yer bulmuştur. Devlet dışı aktörlerden gelebilecek tehditlerin ortaya çıkma olasılığının tartışılmaya başlaması beraberinde realist akımın devlet merkezli askeri-siyasi güvenlik yaklaşımından uzaklaşmayı getirmiştir (Mandacı ve Özerim, 2013, s. 107). Bu tartışmaların bir sonucu olarak ise Soğuk Savaş sonrası dünyayı anlama ve anlamlandırmaya yönelik çabalar içerisinde güvenlik olgusuna yönelik önermelerde tehditlerin sadece devletlerin güvenliğine gelebileceği anlayışından uzaklaşmış, devletler ile birlikte bireylerin ve toplumların güvenliğinin de değerlendirilmesini öngören bir genişleme ve derinleşme süreci başlamıştır (Buzan ve Hensen, 2012, s. 223-225). Güvenlik kavramının kapsamının genişletilmesine en önemli önerme Kopenhag Okulu olarak adlandırılan grup tarafından ortaya atılmıştır. Okulun ortaya çıkması bir anlamda geleneksel, devlet merkezli güvenlik yaklaşımına, tehditlerin askeri güç kaynaklı olarak kabul edilmesi gerektiğine tepkidir (Akgül Açıkmeşe, 2011, s. 46). Okulun savunucularına göre geleneksel güvenlik anlayışı değişen dünya düzeninde ortaya çıkan dinamikleri açıklamakta yetersiz, güvenlik kavramının yeni pozisyonunu anlamlandırmakta ise etkisizdir (Buzan vd., 1998, s. 31). Booth (1991)'a göre geleneksel olarak savaş ve savaş tehdidi olarak algılanan güvenlik kavramı içerisine yoksulluk, eğitimsizlik gibi konular da eklenmelidir. Bu noktada Kopenhag Okulu'nun önermesi devlet merkezli olmayan tehditlerin güvenlikleştirme yoluyla güvenlik tehdidi olarak algılanabilecek duruma gelebileceği şeklinde olmuştur. Böylelikle normal gündemde kendisine yer bulması mümkün olmayan konular, aşırı siyasallaşma sonucu gündeme alınacak ve kamu kaynaklarının kullanıma sokulması durumu ortaya çıkabilecektir (Buzan vd., 1998, s. 23). Booth (1997, s. 111) bu durumu ortaya çıkan tehdidin güvenlikleştirme yoluyla siyasetin gündemine girmesiyle birlikte önem kazanması şeklinde açıklamıştır. Huysmans (1998) Okulun güvenlikleştirme önermesinin güvenlik kavramının geleneksel anlayıştan kurtarılmasına yol açtığını belirtmiştir.

Askeri tehditlerin dışında ortaya çıkabilecek sorunların tehdit olarak kabul edilmesi konusunda Frankfurt Okulu'nun yaklaşımı ise ekonomik ve sosyal yapının artık birbirini daha çok etkilediği gerçeğinin altını çizmek şeklinde olmuştur. Bireyin özgürlüğünü etkileyen tüm sorunları eleştiren Frankfurt Okulu'nun güvenlik olgusuna yaklaşımı özgürleşme kavramı ile olmuştur. Özgürleşme 'bireyin sıkıntı ve güçlüklerden kurtularak mutluluğunun artması olarak' tanımlanmış (Jones, 1999, s. 23), anahtar bir kavram olarak güvenlik çalışmalarının odağında yer alarak Frankfurt Okulu'nun güvenlik çalışmalarının Galler Ekolü olarak tanınmasına yol açmıştır (Birdişi, 2014). Bireylerin güvenliğinin özgürlerine bağlı olduğunu belirten Galler Ekolü'nün ortaya çıkabilecek güvenlik tehditlerinin nedenleri üzerine yoğunlaşarak ortaya çıkmadan engellenmesi ile bireylerin özgürleşmesi öngörüsü, devletlerin güç kullanmasını gerektireceğinden, Soğuk Savaş dönemine egemen olan realizme bir dönüşün de ötesinde ütopyik realizm olarak nitelendirilmiştir (Booth 2004, s 260).

Yukarıda açıklanan güvenlik kavramının anlamının genişletilmesi ve derinleştirilmesine yönelik tartışmaların başlangıcının Ullman'ın *Redefining Security* isimli eserinde bulunduğunu belirtmek yerinde olacaktır. Ullman'a (1983, s. 133) göre güvenlik olgusu; içerisinde çevresel ve iktisadi konuları, salgın hastalıkları, felaketleri de kapsamalıdır.

Buzan'a (1983) göre ise güvenliğe gelebilecek tehditler siyasi, ekonomik, sosyal, çevresel ve askeri sektörlere ayrılmalıdır. Her iki önermenin merkezinde insanları etkileyecek konular olduğunun altını çizmek gerekmektedir. Ancak güvenlik olgusuna gelecek tehditlerin askeri tehditlerin ötesine geçecek şekilde genişletilmesine yönelik önermeler, Soğuk Savaş'ın bitişi ile birlikte kavramsallaşmaya başlamış ve ilk kez 1994 yılında İnsani Güvenlik adıyla alanyazında yer bulmuştur.

İnsani Güvenlik kavramı 1994 yılında Birleşmiş Milletler İnsani Kalkınma Raporu'yla birlikte popülerlik kazanmış, rapor aynı zamanda yeni güvenlik kavramı ile kalkınma arasında da bir bağ kurmuştur. Rapora göre insani güvenlik; ekonomik güvenlik, gıda güvenliği, sağlık güvenliği, çevresel güvenlik, kişisel güvenlik, topluluk güvenliği, siyasi güvenlik gibi yedi alt başlıkta kategorize edilmiştir (Duman, 2021, s. 124; Ovalı, 2006, s. 4). İnsani güvenlik kavramı Dr. Mahbub Ul Haq ve ekibi tarafından kavramsallaştırılmış ve insani güvenlik kapsamında insanların gündelik hayatlarına etki edebilecek ve hayat kalitesini düşürebilecek sorunların güvenlik tehdidi olarak kabul edilmesi önerilmiştir (UNDP, 1994, s. 24). 2005 yılında gerçekleştirilen Dünya Zirvesi'nin sonuç belgesinde insani güvenlik kavramı aşağıdaki şekilde kendine yer bulmuştur;

İnsanların, yoksulluk ve umutsuzluktan uzak, özgürlük ve haysiyet içinde yaşama hakkını vurguluyoruz. Tüm bireylerin, özellikle savunmasız kişilerin, tüm haklarından yararlanma ve insan potansiyellerini tam olarak geliştirme fırsatını eşit şartlarla korkudan ve yoksulluktan kurtulma hakkına sahip olduklarını kabul ediyoruz. Bu amaçla, Genel Kurul'da insani güvenlik kavramını tartışmaya ve tanımlamaya kendimizi adadık (BM, 2005).

Daha sonraki çalışmalar ile birlikte güvenlik kavramının anlamındaki genişlemenin bu yöne doğru olduğunu söylemek mümkündür. King ve Murray (2002, s. 585), insani güvenlik kavramının ortaya çıkışını iki kutuplu dünya düzeninin sona ermesinin ardından yaşanan teknolojik gelişmeler ve kalkınma hamleleri ile bağdaştırmıştır. Hough (2008, s. 9) güvenliğin insani bir durumu ifade etmekte olduğunu söylerken, Freedman'a göre (1998, s. 53) güvenlik bireylerin gündelik yaşamlarında, hayat standartlarına gelebilecek tehditlerin tamamının güvenlik problemi olarak kabul edilmesini gerektirmektedir. Bu noktada insani güvenlik kavramı bireylerin hayat standartları ile doğrudan ilgili olduğu için insani kalkınma ile ilintilendirilmelidir (Hough, 2008, s. 15). Dolayısıyla insani güvenlik kavramı yukarıda daha önce sıralanan ve bireyin hayatına etki edebilecek yedi öğeyi içermekte, Soğuk Savaş sonrası güvenlik anlayışı ise geleneksel devlet merkezli anlayıştan uzaklaşarak insan merkezli hale gelmektedir.

Ekonomik Güvenlik

İnsani güvenlik altında yer alan başlıkların her biri ayrı bir çalışma konusu olmakla birlikte bu çalışmanın konusunu teşkil eden ekonomik güvenlik belki de birey açısından en önemli unsurların başında gelmektedir. Geleneksel güvenlik anlayışı içerisinde ekonomik güvenlik genellikle devletlerin askeri güce sahip olup olmaması ile ilişkilendirilmiş, sektörlere ayrılan tehditler içerisinde dahi doğrudan birey ile ilişkilendirilmek yerine uzun süre devlete ait bir unsur olarak değerlendirilmiştir. Yukarıda açıklanan güvenlik kavramının genişlemesi ve derinleşmesi ile birlikte devlet merkezli ekonomik güvenlik anlayışı da terk edilmeye başlanmış ve bireylerin yaşam koşullarını ilgilendiren unsurlar da ekonomik güvenlik kapsamında tartışılmaya başlanmıştır (Mesjasz, 2008a, s. 126). Nihayetinde ekonomik güvenliğe yönelik tehditlerin belirlenmesinde güvenlikleştirme ve risk unsurları da değerlendirmeye alınmalıdır (Mesjasz, 2008b, s. 45-62). Buzan, Waever ve de Wilde (1998, s. 99) ekonomik konuların güvenlikleştirme yoluyla siyasi gündem içerisine alınmasının zorluğuna dikkat çekmişlerdir. Ekonomik güvenliğe yönelik olası tehdit durumlarının güvenlikleştirilmesi olayların hem

bireyler düzeyinde hem de diğer aktörler açısından incelenmesini gerekli kıldığı için olağan güvenikleştirme sürecinden farklılık göstermektedir (Mesjasz, 2008a, s. 136).

Bir yandan ekonomik güvenliğe yönelik tartışmalar devam etmiş, diğer yandan ise kavramın açıklanması ve tanımlanmasına yönelik uluslararası çaba Birleşmiş Milletler tarafından ortaya konmuştur. Bu kapsamda Ekonomik güvenlik Birleşmiş Milletler İnsani Kalkınma Raporu'nda "*bireyin sabit bir gelire sahip olması*" şeklinde tanımlanmıştır (UNDP, 1994, s. 23-24). Bu anlamıyla ekonomik güvenlik, sosyal politika ve sosyal güvenlik kavramlarıyla yakın ilişkilere sahiptir ve bireyin yaşamını kabul gören asgari müşterek bir seviyede idame edebilmesini işaret etmektedir. Bu anlam içinde ekonomik güvenlik insanları etkileyen eylemler bağlamında ortaya çıkan durumları da kapsamaktadır (Mesjasz, 2008a, s. 128; Doganyılmaz Duman, 2021). Aynı zamanda insanın sosyalleşme ihtiyaçlarını da karşılayabilmesi için gerekli olan gelirin, sabit gelirin içinde olması gerektiği anlamını da taşıdığı iddia etmek mümkündür. Uluslararası Çalışma Örgütü'ne bağlı Sosyal Güvenlik Birimi de ekonomik güvenliği tanımlayan ve ekonomik güvenliği alt başlıklarla inceleyen bir çalışma hazırlamıştır. Bu çalışmaya göre ekonomik güvenlik; iş gücü piyasası güvenliği, istihdam güvenliği, iş güvenliği, yetenek güvenliği, yapılan işin güvenliği, temsil güvenliği ve gelir güvenliği gibi başlıklarla bir bütün oluşturacak şekilde kategorize edilmiştir. Bunun dışında çalışmada, artık fiziken çalışması mümkün olmayan bireylerin de sahip oldukları emekli gelir düzeyinin güvenliğini hesaplayabilmek için emekli aylığı güvenliği indeksi ortaya koyulmuştur. Tüm tartışmalar sonunda ekonomik güvenlik kavramı bireylere istikrarlı bir yaşam düzeyinin sunulması şeklinde anlamsal bir genişlemeye uğramıştır (Mesjasz, 2008a, s. 143).

Mesjasz (2008a)'ın ifadesiyle insani güvenlik, "*korkudan bağımsız olmak*"; ekonomik güvenlik ise "*yokluktan bağımsız olmak*" olarak tanımlanmıştır. Tüm bu yeni güvenlik tartışmalarıyla birlikte insani ve ekonomik güvenlik kavramları, yakın bir geçmişte kavramsallaştırılmış olsa da ekonomik güvenliğin uygulama aracı olan "*temel gelir*" kavramı 13. yüzyıldan bugüne tartışılan bir kavram olmuştur.

Temel Gelir

Kavramın tarihsel arka planını 1217 Magna Karta'daki Orman Sözleşmesine dayandıran Standing (2020), temel geliri devletin vatandaşları arasında bir ayırım gözetmeden düzenli ve şartsız şekilde vatandaşlarına gelir aktarmasını öneren bir sosyal güvenlik aracı olarak tanımlar. Temel gelir kavramının izlerine bu anlamıyla Thomas More'un Ütopya'sında, Campanella'nın Güneş Ülkesi'nde de rastlanır. Kavramın kuramsal olarak tartışılması incelendiğinde dört farklı dönemde bu süreç kategorize edilebilir. İlk olarak 18.yüzyılda Thomas Paine ve Thomas Spence, kavramı "*doğal hak*" olarak tanımlamış, yine bu dönemde Henry George'un "*tüm vatandaşların eşit gelire sahip olması gerektiği*" fikri ile kavram üzerinde tartışmalar sürmüştür. Kavramın yoğun tartışıldığı bir diğer dönem ise Birinci Dünya Savaşı öncesi dönem olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir diğer dönem ise 1960'lı yıllarda Amerika Birleşik Devletleri'nde yapısal kriz ve işsizliğin yükseleceği düşüncesinin arttığı dönemle eş zamanlıdır. Günümüze yaklaştığımızda ise 1986 yılında Temel Gelir Dünya Ağı (BIEN) kurulmasıyla tartışmalar olası bir temel gelir uygulaması fikrinin nasıl bir kamu politikası haline dönüşebileceği, temel gelire ilişkin önerilerin nasıl hayata geçeceği ve temel gelir konusunda daha geniş kitlelere nasıl ulaşılabileceği gibi yeni alanlara taşınmıştır (Beken, 2020, s. 8; Standing, 2020, s. 15).

Temel Gelir kavramı geçirdiği bu dönüşüm süreci sonrası bugün, vatandaşın insani ve sosyal ihtiyaçlarını karşılayabileceği düzeyde bir gelire sadece insan olmasından hareketle sahip olması gerektiği hakkını ifade eder (Standing, 2020, s. 15). Vatandaşın söz konusu bu

gelire sahip olması için herhangi bir üretim veya hizmet faaliyetine katılması gerekmemektedir. Bugün değişen sosyal güvenlik ve sosyal politika tartışmaları arasında önemli bir tartışma odağı olan temel gelir konsepti aynı zamanda devletin değişen rolleri ve piyasalaşma tartışmalarında da kendine yer bulmaktadır (Ünlü, 2017, s. 134).

Vatandaşlık maaşı, negatif gelir vergisi, nakit desteği, devlet bonusu ve bölgesel temettü gibi çeşitli adlandırılmaları sahip olan temel gelir kavramı bazı ilkeler üzerine inşa edilmiştir. Bu ilkelerden ilki evrensellik ilkesidir. Bu ilke herkesin gelire sahip olma hakkını ifade eder. Diğer bir ilke ise değişmezlik ilkesidir. Değişmezlik ilkesi, temel gelire sahip olma hakkının bağlandığı koşulların bir siyaset aracı olmaktan çıkarak, buna ilişkin koşulların değiştirilmemesini önerir. Şartsızlık ilkesi ise temel gelirin çalışma veya farklı bir gelire sahip olmama şartı olmaksızın uygulanmasını ifade eder. Temel gelirin herkese eşit düzeyde uygulanması gerektiğinin ifadesi ise tekdüzelik ilkesinden kaynağını alır. Yeterlilik ilkesi ise temel gelir düzeyinin vatandaşların ihtiyaçlarını temel geçim seviyesinde karşılaması gerektiğini ifade eder. Temel gelirin her vatandaşa nakit olarak ödenmesi gerektiğinin karşılığı ise bireysellik ilkesinden gelir (Yapıcı ve Karabulut, 2018, s. 356-357).

Temel Gelir Uygulamaları

Bugünün temel gelir tartışmaları için şüphesiz en büyük örnek 1982 yılından beri Alaska'da yürürlükte olan temel gelir uygulamasıdır. Alaska Modeli olarak ifade edilen uygulama bölgedeki petrol gelirin bir kısmının Alaska'da yaşayanlara dağıtılmasıdır. Uygulanmaya başlamasından bugüne son bir yıl içinde, bir takvim yılını dolduracak zamanla Alaska'da yaşayan herkese eşit ve yıllık şekilde ödenir (Beken, 2021, s. 165). Farklı bir temel gelir uygulaması ise İran'da görülmektedir. 2011'de başlatılan ve petrol fiyatlarındaki artışı sadece düşük gelirli haneler için sübvansede edebilmek için oluşturulan program, süreç içerisinde düşük gelirli hanelerin tespitindeki güçlükler sonrası ulusal düzeyde uygulanmaya başlanmıştır. Ancak İran'daki uygulama temel gelirin bireysellik ilkesinin aksine bireye değil haneye yapılan bir ödeme olarak dikkat çeker. (Beken, 2021, s. 167).

Kanada'da ise temel gelir tartışmaları son zamanlarda daha sık konuşuluyor olsa da ülke daha önce uygulanan dar sınırlı bir temel gelir projesine sahiptir. 1975-1978 yıllarında Kanada'nın Manitoba bölgesinde uygulanan Mincome deneyi kısmen başarısız sonuçlar alındığı gerekçesi ile rafa kaldırılmıştır (Yapıcı ve Karabulut, 2018, s. 369). En güncel temel gelir deneyimi ise 2017-2018 yılları arasında Finlandiya'da yaşanmıştır. Seçilen 2000 işsiz 560 Euro temel gelir sağlanmıştır. Seçilen işsizler, bir işe başlasalar dahi kendilerine temel gelir sağlanmaya devam edilmiştir. (Beken, 2021, s. 171). Çok daha yakın bir dönemde Amerika Birleşik Devletleri başkanlık seçimi arifesinde yeniden tartışılan temel gelir fikri sermayeden destek görse de hayata geçmemiştir. Bunun yanı sıra Kovid-19 pandemisi sonucu İngiltere'de de temel gelir tartışmaları sürmektedir (Esenlikci ve Engin, 2021, s. 257).

İncelenen bu uygulamaların yanı sıra İsviçre'de yetişkin vatandaşlara 2500, yetişkin olmayan vatandaşlara ise 625 İsviçre frangı verilmesini ön gören öneri, 2016 Haziran ayında yapılan referandum ile reddedilmiştir. Öneriyi savunanlara göre, temel gelir; teknolojik gelişmelere bağlı olarak üretimde artan robotlaşma sonrası işsizliğin karşısında tek alternatiftir. Ayrıca yoksulluk ve eşitsizlik karşısında temel gelir uygulanması, mevcut sosyal yardımlar için kullanılan bürokratik giderleri de azaltacaktır. Bunun karşısında öneriye karşı çıkanlara göre ise, temel gelir uygulanması, İsviçre'yi yeni bir göç alanı haline getirebilir. Çalışmamayı özendirilebilir ve işsizliği tetikleyebilir (Deutsche Welle Türkçe, 2016; Euronews, 2016).

Temel gelir uygulamalarında yöntemsel farklılıklar vardır. Temel gelir uygulamalarının başlangıcı tam veya kısmi ödemelerle olur. Kısmi temel gelir uygulamalarında diğer transfer ödemelerine ek olarak temel gelir uygulaması başlatılır. İlerleyen süreçte bu uygulamadan tam

temel gelir uygulamasına geçiş öngörülmür. Tam temel gelir desteği uygulamasında ise uygulama doğrudan başlar ve vatandaşa bireysel ve sosyal ihtiyaçlarını karşılayabileceği düzeyde bir ödeme yapılır. Tam ve kısmi temel gelir desteği uygulamalarının dışında bonus gelir olarak adlandırılan, ülkelerin ulusal rezervlerinden veya doğal kaynaklarından elde ettikleri gelirden ödenen farklı bir temel gelir uygulaması da mevcuttur. Tamamlayıcı temel gelir uygulaması ise ülkedeki sosyal güvenlik sistemi uygulamalarına ek olarak geliştirilen bir uygulamadır (Beken, 2020, s. 184). Genel hatlarıyla incelenen söz konusu temel gelir uygulamaları benzer sonuçları ortaya koymaktadır. Buna göre deneyimler sonucu temel gelire sahip vatandaşlarının hijyen düzeyinde ve buna paralel toplumun genel hijyen düzeyinde bir iyileşme izlenmiştir. Ayrıca gıda yeterliliğinde ciddi bir artış ile birlikte sağlık hizmetlerine erişim oranı artmış ve tedavi oranları da yükselmiştir. Bununla birlikte kısa vadede iş gücü arzında bir azalma olsa da uzun vadede işsizlik tahmin edildiği ölçüde artmamıştır (Servantie, 2017, s. 8). Buradan hareketle temel gelir tartışmalarını avantaj ve dezavantaj boyutuyla irdelemek çalışmanın devamına ışık tutacaktır.

Temel gelir, yoksulluk karşısında ciddi bir silahtır. En önemli avantajı yoksulluk karşısında bir direnç oluşturabilmek olan temel gelirin, vatandaşların söz konusu yoksulluklarını aşabilmeleri için herhangi bir bürokrasiyle vakit kaybetmeyecek olmaları nedeniyle önemli hale gelmektedir. Aynı zamanda vatandaşlara sağlanan gelir piyasada ek bir talep oluşturacağından ekonomik canlanma gözlemlenebilir. İşsizlerin kendilerine yabancılaşması ve yabancılaştıkları bir işte çalışma zorunlulukları ortadan kalkar. Böylece herkes yeteneğine göre işi aramak için zaman kazanabilir. Sağlanan gelir aile ilişkilerini düzenleyebilir. Doğum oranları ile birlikte nüfus artışı gözlemlenebilir (Ünlü, 2017, s. 129).

Temel gelir fikrinin genel avantajları bu şekilde somutlaştırılabilirken aynı zamanda belirli dezavantajları da bünyesinde taşır. Buna göre artan talep, enflasyonu doğurabilir. Temel gelir ile refah artışı hedeflenirken enflasyon nedeniyle refah artışı gözlemlenmeyebilir. Çalışarak gelir elde etmeyi ödev bilen vatandaşlar için temel gelir mental bir tembelleğe neden olabilir. Bu durum iş gücüne katılım oranını düşebilir. Son olarak temel gelir ile artan devletin popülerliği, siyasetçilerin elinde bir silaha dönüşebilir. Temel gelir fikri ilkelerinden uzaklaşp keyfi uygulamalara yer verilebilir (Ünlü, 2017, s. 131).

Temel Gelir Tartışmaları

Sosyal politikanın piyasalaşması ve refah devleti krizi tartışmalarının içinde temel gelir kavramı da tartışılmaya devam edilen önemli bir mesele olarak karşımıza çıkar. Esping-Andersen (2010) sosyal politikayı toplumsal risklerin devlet tarafından yönetilmesi olarak tanımlar. Refah devleti ise aile ve piyasa ile sosyal riskleri yöneten üçüncü aktördür. İkinci Dünya Savaşı sonrası etkin olan refah devleti anlayışı yine bu dönemde gelişen aktif devlet fikri ile güçlenmiştir (Esping Andersen'den aktaran Ünlü, 2017, s. 130). Bugüne yaklaştığımızda ise sosyal politikanın piyasalaşması ve refah devletinin bir krizde olduğu iddiası tartışmalarındaki temellendirme küreselleşme kavramına dayanır. Küreselleşmenin oluşturduğu karşılıklı bağımlılık hali devletlerin müdahale alanını sınırlamıştır. Bu nedenle sosyal riskler daha çok sosyal politikanın ve devletin alanından çıkarak piyasalaşmıştır. Bu noktada refah devleti krizinin yoksulluğu, güvencesiz çalışmayı ve işsizliği arttırdığı görüşüne paralel olarak çözüm önerilerinin bir kısmının ortaklaştığı nokta temel gelir uygulamasıdır (Topateş, 2012, s. 136).

Temel gelir tartışmalarına yaklaşımlar liberal görüşler ve toplumcu görüşler olarak iki grupta öbeklenir. Liberal görüşler temel geliri önce negatif gelir vergisi uygulaması ile ileri sürmüşlerdir. Milton Friedman'ın fikir babası olduğu negatif gelir vergisi uygulaması, devletin belirlediği asgari geçim düzeyinin altında geliri olan vatandaşlara, yüksek kazançlı vatandaşların ödeyeceği vergilerden bir pay aktarımını ifade eder. Bu uygulamada devlet vergi

kaynağının hakkaniyetli akışını sağlamakla yükümlüdür (Topateş, 2012, s. 148). Ancak bu uygulama fazla bürokratik olduğu ve piyasa işleyişini bozacağı eleştirileriyle karşılaşmıştır. Liberal görüş içerisinde yer alan ve temel geliri “*gerçek özgürlük*” olarak tanımlayan Philippe Van Parijs’e göre ise insan çalıştığı işe mecbur bırakılmışsa ve istemediği bir işte çalışmak zorundaysa burada özgür toplumdaki bahsetmek mümkün değildir (Parijs’ten aktaran Ünlü, 2017, s. 139). Bunun için gerçek özgür bir toplum için temel gelir vazgeçilemez bir haktır. Liberallerin temel gelir görüşleri bu noktada bireysel özgürlükleri ön plana çıkartırken aynı zamanda sosyal politikayı da hedef almaları bakımından çarpıcıdır. Çünkü uygulanacak bir temel gelir pratiği sonrası liberal görüş aynı zamanda sosyal politika araçlarından olan sağlık, eğitim ve diğer tüm araçların tamamıyla piyasalaşması gerektiğini öngörür (Buğra ve Sınmazdemir, 2004, s. 33). Temel gelirin liberal savunması bir tür pragmatizmi de içinde taşır. Buna göre temel gelir, yoksulların kötü durumunun kapitalist düzeni tehlikeye atacak kadar patlayıcı hale gelmesini önlemenin bir yoludur. Aynı zamanda sağlık ve eğitim gibi sektörlerin özelleştirilmesinde temel gelir liberaller için bir haklı sebeptir (Raventós, 2007, s. 43).

Temel gelir, kadınlar açısından eril tahakkümden kurtulmaları noktasında da önemli bir konum yaratabilir. Mevcut sosyal politika transfer ödemelerinin yüksek oranda hane halkını esas alması, bu noktada çalışmayan ya da yarı zamanlı ve düşük ücretli işlerde çalışan kadınların kocalarına, babalarına veya birlikte yaşadığı partnerlerine karşı ekonomik bağımlılıklarını güçlendirmektedir. Ancak bireyi esas alan bir temel gelir uygulaması kadınların söz konusu bu bağımlılıklarını kırmasında önemli bir dönüm noktası oluşturabilir (Raventós, 2007, s. 72).

Toplumcu görüşler ise temel gelir önerilerini çalışma şartlarının düzelmesi, sosyal dayanışmanın artması, işler arasındaki farklılıkların ortadan kaldırılması gibi hususlar üzerinde geliştirirler. Sosyal politika temelini temel gelir üzerinden şekillenmesi gerektiğini savunan Standing (2020), refah devletinin sosyal politikasını çalışmayan vatandaşların sosyal ve ekonomik güvenliklerini sağlayamadığı için eleştirir.

Temel gelir, gelir güvencesini, esnekleşme, çalışma ve birikime yönelik dürtülerle birleştiren; toplumsal olarak dezavantajlı durumda olanların konumunu düzeltmeye öncelik veren ve ekonomik, toplumsal ve ekolojik olarak sürdürülebilir bir sosyal koruma sistemi yaratmak olmalıdır (Standing, 2020, s. 361).

Temel gelire daha soldan bir yaklaşımı ise Erik Olin Wright ileri sürmüştür. Temel gelir sadece vatandaşların hayatlarını daha iyi yaşayabilecekleri ve toplumsal yoksulluğu ortadan kaldırmak için kullanabilecek bir sosyal politika aracının ötesinde kapitalist toplumu bir bütün olarak dönüştürebilecek, işçi sınıfını sermaye karşısında güçlendirebilecek bir “*sihirli politika önerisidir.*” Temel gelir uygulaması ile vatandaşlar çalışmak zorunda olmadan, ya da daha az gelir getiren işlerde çalışıp, kapitalist toplumu dönüştürebilecek sanat, edebiyat, spor ve siyaset faaliyetleri yürütebileceklerdir. Yüksek bir temel gelir, hak ettiği kadar düşük ücretle çalışan işçiler için patronlar karşısında bir koz olabilecektir (Wright, 2007: 56). “Sol görüşte, evrensel temel gelire bakış açısı, sürdürülebilir en yüksek ödemenin yapılması, gelirin yeniden dağıtılması, işçilerin işverene karşı güçlendirilmesi gibi konulara odaklanmıştır” (Rakıcı ve Bozdağ, 2022, s. 76).

Wright’a göre temel gelir her ne kadar, sosyalist ilkelerle uyumlu görünmese de ve bireylere dönük bir transfer ödemesi olarak hayata geçse de yaratacağı etki kolektif boyutlarda kapitalizmi dönüştürebilecek ölçüdedir. Bu noktada temel gelir emeği meta-dışlaştırabilir. Geçim düzeyinde sürekli bir temel gelir ise vatandaşların iş gücü piyasasına girmekten kaçınmasına neden olabilir. Kapitalizmi dönüştürebilecek bir temel gelir sürekli ve geçim düzeyi seviyesinde olmalıdır (Wright, 2005, s. 201).

Temel gelirin liberal ve toplumcu savunularının yanında, temel gelir fikrine dönük eleştirilerde tartışmaların önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Bugün büyük oranda vergi gelirleriyle finanse edilen sosyal politika araçlarının olası bir temel gelir uygulaması ile ikame edilmesi durumunda bu araçların piyasa tarafından sunulması ve vatandaşların elde ettikleri temel gelir ile bunu ne ölçüde karşılayabileceği Bergman'a göre belirsizdir. Bu noktada temel gelirin yetersiz kalması büyük bir olasılıktır (Bergman'dan aktaran Yapıcı ve Karabulut, 2018, s. 371).

Temel gelir uygulaması ile artacak kamu harcamalarının hangi yol ile finanse edileceği sorusuna verilecek cevap da temel gelire dönük eleştiriler arasındadır. Temel gelirin finansmanına ilişkin en ağırlıklı yöntem vergiler olarak görülür. Artan kamu harcamalarının vergileri de arttıracığı gerçeği ortaya çıkmaktadır. Bu duruma hem sermaye sahipleri itiraz edecektir hem de yine elde ettikleri temel gelirin büyük bir kısmını vergilere verecek olan vatandaş için temel gelir anlamını yitirecektir. Temel gelirin kötü alışkanlıklar için harcanacağı, çalışmayı azaltacağı, ücretleri düşüreceği, enflasyona yol açacağı, göçmen çekeceği, genel seçimler öncesi manipülasyon malzemesi olarak kullanılacağı da diğer eleştiriler arasındadır (Ünlü, 2017, s. 148; Standing, 2020, s. 121).

Temel gelirin vatandaşları tembelleştireceği, kamusal varlıkların israfına neden olacağı, isteyerek çalışmayanların oranının artacağı temel gelire dönük genel eleştirilerdendir. Bu eleştirileri yapanlar vatandaşlara temel gelir sağlanmasına alternatif olarak çalışacakları bir iş sağlanması gerektiği düşüncesini savunmaktadırlar. Temel gelire maliyetli oluşu, enflasyona yol açacağı, karşılıklılık ilkesinin ortadan kalkacağı, insanları tembelleştirip çalışmamaya yönelteceği, ücretleri düşürücü etkisi olacağı, hükümetler üzerindeki istihdam yaratma baskısını ortadan kaldıracığı, adaletsiz bir dağıtım yaratacağı ve bunun da dürüst vergi ödeyicileriyle tembel kişiler arasında adaletsiz bir dağılım ortaya çıkartacağı eleştirileri getirilmiştir (Topateş, 2012, s. 144).

Burada temel gelir ile ilgili ortaya çıkabilecek bir diğer tartışma konusu merkez- çevre ilişkisi bağlamındadır: Merkez ülkeler -başarıyla uygulanabildiği takdirde- temel gelir uygulamasıyla yurttaşlarını ekonomik ve demokratik bir güvence zırhına alırken; temel gelirin yararlananlar üzerinde yaratacağı iş seçimi özgürlüğünün etkisiyle yapılması tercih edilmeyen kötü işlerin, göçmen çevre ülke yurttaşlarına emanet edilme olasılığı artmaktadır. Temel gelir pek çok kişi tarafından asalakça bir uygulama olduğu noktasında eleştirilebilmektedir (Topateş, 2012, s. 145).

Sonuç

Gerek Kovid-19 pandemisinin etkisi gerekse refah devletinin ve onun mevcut sosyal politika yaklaşımlarının geçerliliğini kaybettiğine yönelik tartışmalarda temel gelir uygulamasına olan ilgi büyük oranda artmıştır. Değişen üretim tarzlarının yanı sıra yapay zekâ, robotlaşma, endüstri 4.0 süreçlerine bağlı olarak zamanla işsizliğin derinleşeceği kaygısı temel geliri ciddi bir alternatif haline getirmiştir.

Çalışmada incelenen temel gelir uygulamalarının, farklı toplum ve coğrafyalarda, farklı faktörlerle ve farklı metotlar ile denenmiş olması bakımından temel gelirin uygulanabilirliği veya tümünden reddine ilişkin bizi kesin bir sonuca götürmemekle birlikte, beşerî koşullarda bir iyileşmenin ortaya çıktığı iddia edilebilir. Bu noktada temel gelir uygulamasının ekonomik anlamda hem kamu bütçesine yükü ve söz konusu bu yükün nasıl standardize ve stabilize edilebileceği, hem de temel gelirin uygulanacağı toplumda nasıl bir ekonomik düzey meydana getireceği yeni çalışmalar ile tartışılmalıdır.

Liberal temel gelir savunularında olası bir temel gelir uygulaması sonrası diğer sosyal politika araçlarının tamamen piyasaya bırakılması düşüncesi temel gelir uygulamasını anlamsız kılacaktır. Bu şekilde uygulanacak bir temel gelir uygulaması insanca bir yaşamı hayata

geçirmekten öte kamu harcamalarının azaltılması ve devletin çok daha az kamu hizmeti sunmasına hizmet edecektir. Böylesi bir uygulama vatandaşlar için bir gelirden çok giderlerinin artmasına işaret eder.

Tartışmalar içerisinde daha Ortodoks Marksistler ise temel geliri “sistem içi” bir yol olarak tanımlayıp mesafeli yaklaşıyor olsalar da Post-Marksistlerin temel gelir yaklaşımları alternatif bir yol ortaya koymaktadır (Wright, 2007). Post-Marksistlere göre sistemin ve toplumun dönüşümü, kapitalizmin çelişkisini ortaya koymak ve sınırlı da olsa eşitsizlikleri ortadan kaldırmak için temel gelir bir alternatif olabilir (Wright, 2007).

Sosyal ekonomik sorunların karşısında temel gelirin iyi bir alternatif olduğu görünmektedir. Buna rağmen tüm sosyal ekonomik sorunların tek başına temel gelir ile aşılabileceğini düşünmek ise yersiz olacaktır. Bu noktada temel gelirin yarattığı alternatif sosyal hareketlerin örgütlenmesi ve hak arama mücadelesinde yarattığı avantaj ile ilişkilidir.

Temel gelir iyi bir alternatif olmak ile birlikte çok boyutlu sosyal politikanın tek araca indirgenmesi beraberinde diğer sosyal politika araçlarını işlevsizleştirir. Temel gelir ile birlikte istihdam yaratma politikalarının sürdürülmesi ile hem yapısal işsizliğe ve işsizliğin doğurduğu başarısızlıklara hem de yoksulluğa kalıcı bir çözüm üretilebilir. Temel gelirin başarılı uygulanması devlet-vatandaş ilişkisinin yeniden inşası açısından da önemlidir. Temel gelir ile birlikte, mevcut sistemde hayatta kalmanın tek çaresinin çalışmak olduğunu kanıksayan ve kendini bu süreçte piyasanın avucunda hisseden vatandaştan, hak temelli sosyal politika yasalarına ve bu yasaları ortaya koyan otoriteye güvenen bir vatandaş profiline geçiş olabilir.

Temel gelire dönük, enflasyonist etkileri tetikleyeceği, tembelliği teşvik edeceği gibi temel eleştiriler ise insanca yaşamın zorlaştığı, yoksulluğun derinleştiği son dönemde insan kalabilmek ile çelişir. Bu noktada olası bir temel gelir uygulaması yoksulluğu gerçek anlamda azaltabilir. İnsanlara kendilerini daha güvenli hissettirebilir. Sosyal politikanın bir “hayırseverlik” kurumuna indirgendiği bu dönemde temel gelir insanların yoksulluklarını kanıtlamasına gerek kalmadan veya hakkı olanı alabilmek için minnet etmesine gerek olmadan hak temelli bir sosyal politikadan yararlanabilir.

Temel gelir uygulamasının, haneyi değil bireyi esas alarak uygulanması ile kadınların ekonomik bağımsızlıklarının yolunun açılacağı ve temel gelirin aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitliğine de hizmet eden bir yönü olduğu da karşımıza çıkar. Bununla birlikte sosyal ekonomik sorunlarının karşısında önemli bir alternatif olan temel gelir, vatandaşların siyasete ve yönetime katılma noktasındaki engellerini de aşabilecek bir düzeye çıkarsa, böylece temel gelirin dolaylı olsa da demokrasiye de bir katkısından söz edilebilir. Gelir getirmeyen ancak toplum için beşerî birikim sağlayan işler gelişebilir, toplumda bir bütün sivil toplum mantığı yerleşebilir, her anlamda temel gelir ile daha üretken bir toplum inşa edilebilir.

Temel gelir uygulamalarının planlı ve programlı bir şekilde uygulamaya konması durumunda bireylerin ekonomik güvenliğe ulaşma imkânı ortaya çıkacaktır. Buna bağlı olarak insani güvenlik için gerekli yedi öğeden birinin sağlanması gerçekleşecek ve belki de kalan altı öğenin sağlayıcısının devlet olması gerekliliği ortadan kalkacak, bireyler sahip oldukları temel gelir ile diğer öğelere piyasa araçlarını kullanarak erişebileceklerdir.

Kaynakça

- Akgül Açıkmeşe, S. (2011). Algı mı söylem mi? Kopenhag okulu ve yeni-klasik gerçekçilikte güvenlik tehditleri. *Uluslararası İlişkiler Dergisi Cilt 8 Sayı 30*, 43-73.
- Baylis, J., Smith, S. ve Owens, P. (2008). *The Globalization of World Politics*. Oxford: Oxford University Press.

- Beken, H. G. (2020). 21.Yüzyılda Evrensel Temel Gelir Tartışmaları Cilt 42 Sayı 2. *Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi*, 180-201.
- Beken, H. G. (2021). Evrensel Temel Gelir Deneyi ve Projelerinin Değerlendirilmesine Teorik Bir Bakış. *Çalışma İlişkileri Dergisi Cilt 12 Sayı 2*, 154-185.
- Birdişi, F. (2014). Eleştirel Güvenlik Çalışmaları Kapsamında Frankfurt Okulu ve Soğuk Savaş Sonrası Güvenlik Sorunlarına Eleştirel Bir Yaklaşım: Galler Ekolü. *Güvenlik Stratejileri Dergisi, Cilt 10 Sayı 20*, 229-256.
- BM. (2005). *2005 World Summit outcome: resolution / adopted by the General Assembly*. (2022, Ağustos 29). <https://www.refworld.org/docid/44168a910.html> adresinden alındı.
- Booth, K. (1991). Security and Emancipation. *Review of International Studies Cilt 19 Sayı 4*, 313-326.
- Booth, K. (1997). Security and self: reflections of a fallen realist. K. Keith ve W. Michael C. (Ed.), *Critical security studies: concepts and cases* içinde (83-120), Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Booth, K. (2004) *Beyond Critical Security Studies*”, *Critical Security Studies and World Politics*, (ed. Ken Booth), London: Lynne Rienner Publishers.
- Buğra, A., & Sınmazdemir, N. T. (2004). Yoksulluk ile Mücadelede İnsani ve Etkin Bir Yöntem: Nakit Gelir Desteği. *Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Politika Forumu*, 1-42.
- Buzan, B. (1983). *People, States and Fear The National Security Problem in International Relations*. Brighton: Wheatsheaf Books.
- Buzan, B. (1997). Rethinking security after the cold war. *Cooperation and Conflict Cilt 32 Sayı 1*, 5-28.
- Buzan, B., Waeber, O. ve De Wilde, J. (1998). *Security: A New Framework for Analysis*. London: Lynne Rienner Publishers.
- Buzan, B. ve Hensen, L. (2012). *The Evolution of International Security Studies*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Deutsche Welle Türkçe*. (2016, Haziran 5). İsviçre herkese çalışmadan maaşa 'hayır' dedi: <https://www.dw.com/tr/isvi%C3%A7re-herkese-%C3%A7al%C4%B1%C5%9Fmadan-maa%C5%9Fa-hay%C4%B1r-dedi/a-19307536> adresinden alındı
- Doganyılmaz Duman, D. (2021). Religious Identities in Times of Crisis. An Analysis of Europe, J. Cornelio, F. Gauthier, T. Martikainen, T., L. Woodhead, içinde, *Routledge International Handbook of Religion in Global Society*, London: Routledge, s. 432-443.
- Duman, G. (2021). Salgın Hastalık Esnasında İnsani Güvenliği Yeniden Düşünmek. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi Cilt 12 Sayı 29*, 118-130.
- Esenlikci, A. C., & Engin, M. A. (2021). Sosyal Demokrat Refah Devletlerinde Evrensel Temel Gelir: Finlandiya Örneği. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi Sayı 9*, 252-266.
- Euronews*. (2016, Haziran 1). Evrensel Temel Gelir: Yoksulluğun sonu mu yoksa sadece bir rüya mı?: <https://tr.euronews.com/2016/06/01/evrensel-temel-gelir-yoksullugun-sonumu-yoksa-sadece-bir-ruya-mi> adresinden alındı
- Freedman, L. (1998). International security: Changing targets. *Foreign Policy*, Issue 110, 4863.
- Hough, P. (2008). *Understanding global security*. London: Routledge.
- Huysmans, J. (1998). Revisiting Copenhagen: Or, on The Creative Development of a Security Studies Agenda in Europe. *European Journal of International Relations Cilt 4 Sayı 4*, 479-505.
- Mandacı, N. ve Özerim, G. (2013). Uluslararası göçlerin bir güvenlik konusuna dönüşümü: Avrupa'da radikal sağ partiler ve göçün güvenlikleştirilmesi. *Uluslararası İlişkiler Dergisi, Cilt 10 Sayı 39*, 105-130.

- McSweeney, B. (1999). *Security, Identity and Interests: A Sociology of International Relations*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Mesjasz, C. (2008a). Ekonomik Güvenlik. *Uluslararası İlişkiler Cilt 5 Sayı 18*, 125-150.
- Mesjasz, C. (2008b) *Security as Attributes of Social Systems, Brauch et. al., Globalisation and Environmental Challenges. Reconceptualizing Security in the 21 st Century*, SpringerBerlin–Heidelberg–New York, 2008.
- Ovalı, A. Ş. (2006). Ütopya İle Pratik Arasında: Uluslararası İlişkilerde İnsan Güvenliği Kavramsallaştırması. *Uluslararası İlişkiler Cilt 3 Sayı 10*, 3-52.
- Rakıcı, C., & Bozdağ, C. A. (2022). Evrensel Temel Gelir ve Uygulanabilirliği Üzerine Bir Değerlendirme. *Mali Çözüm Dergisi Cilt 32 Sayı 169*, 73-98.
- Raventós, D. (2007). *Basic Income: The Material Conditions of Freedom*. Norwich: Pluto Books.
- Servantie, D. (2017). AB ve Dünyadaki Temel Gelir Tartışmaları. *İKV Değerlendirme Notu Sayı 203*, 1-10.
- Standing, G. (2013). Sosyal Güvenlik Ağları Çılgınlığı: Temel Gelir Avrupa'da Neden Gereklidir? A. Buğra, & Ç. Keyder içinde, *Sosyal Politika Yazıları* (s. 333-374). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Standing, G. (2020). *Temel Gelir*. İstanbul: Tellekt.
- Topateş, H. (2012). Çalışma ve Yurttaşlık İlişkisi Bağlamında Temel Gelir. *Çalışma İlişkileri Dergisi Cilt 3 Sayı 2*, 131-153.
- Ullman, R. H. (1983). Redefining security. *International Security*, Vol 8 Issue 1, 129-153.
- UNDP. (1994). Human Development Report 1994: New Dimensions of Human Security.
- Ünlü, E. Ö. (2017). Refah Devletinin Krizi, Sosyal Politikada Dönüşüm ve Temel Gelir. *Mülkiye Dergisi Cilt 42 Sayı 2*, 123-165.
- Walt, S. M. (1991). The Renaissance of Security Studies. *International Studies Quarterly*, Cilt 35 Sayı 2, 211-239.
- Wolfers, A. (1952). National Security as an Ambiguous Symbol. *Political Science Quarterly*, Cilt 67 Sayı 4, 481-502.
- Wright, E. O. (2005). Basic Income as a Socialist Project. *Rutgers Journal of Law & Urban Policy Vol 2 Issue 1*, 196-203.
- Wright, E. O. (2007). Temel Gelir, Paydaş Geliri Transferleri ve Sınıf Analizi. A. Buğra, & Ç. Keyder içinde, *Bir Temel Hak Olarak Vatandaşlık Gelirine Doğru* (s. 51-62). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Yapıcı, F., & Karabulut, Ş. (2018). 16.Yüzyıldan 21.Yüzyıla Temel Gelir Düşüncesinin Yeniden Doğusu. *32.Uluslararası Maliye Sempozyumu Dergisi*, 353-380.